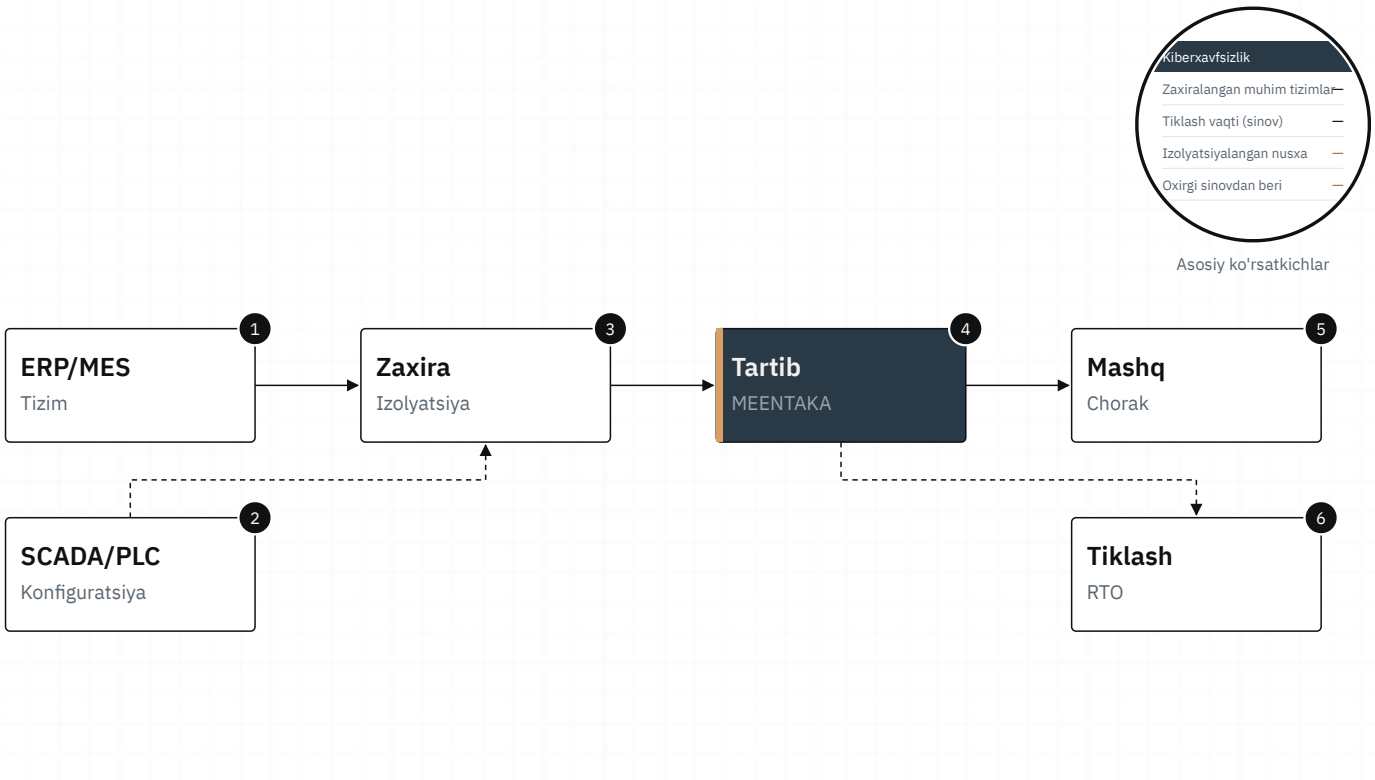
MEENTAKA

KX-02

KIBERXAVFSIZLIK · KIBERXAVFSIZLIK · TIKLANISH

Ransomware dan keyin: ishlab chiqarish qancha vaqtda qayta ishga tushadi

Zaxira nusxa bor — lekin undan tiklab ko'rilganmi? MES, WMS, SCADA konfiguratsiyalari va PLC dasturlari zaxirasi sinalmagan bo'lsa, u reja emas, umid.

Hujjat turi	Kod	Til	Holat
Yechim hujjati	KX-02	O'zbekcha	Noyabr 2026

01 — Qisqacha

Zaxira bor. Undan oxirgi marta qachon tiklangan?

Dragos ma'lumotiga ko'ra 2025-yilda sanoat tashkilotlariga ransomware hujumlari 64% oshgan va kompaniya javob bergan barcha OT ransomware holatlarida jiddiy operatsion uzilish kuzatilgan. IBM hisobotida sanoat sektorida bitta ma'lumot sizishining o'rtacha zarari 5 mln dollar. Tiklanish tezligi — zararni belgilovchi asosiy omil.

MAQSAD

Zaxira bor. Undan oxirgi marta qachon tiklangan?

YECHIM

Korxonadagi muhim tizimlar (ERP, MES, WMS, SCADA, PLC dasturlari) ro'yxati, zaxira chastotasi va joyi, tarmoqdan ajratilgan nusxa, tiklash ketma-ketligi va har chorakda tiklash mashqi.

NATIJA

O'lchanadigan ko'rsatkichlar: zaxiralangan muhim tizimlar, tiklash vaqti (sinov), izolyatsiyalangan nusxa, oxirgi sinovdan beri.

Kimlar uchun

Bosh direktor
Uzluksizlik.

IT direktor
Zaxira.

ASU TP muhandisi
PLC/SCADA.

Moliya
Zarar.

> Sinalmagan zaxira — reja emas, umid.

QISQA FAKTLAR

+64%
Sanoat tashkilotlariga ransomware hujumlari, 2025 (Dragos).[1]

$5,00 mln
Sanoat sektorida ma'lumot sizishining o'rtacha zarari (IBM 2025).[2]

241 kun
Global o'rtacha: aniqlash va cheklash vaqti (IBM 2025).[2]

Manbalar — oxirgi betda.

02 — Kontekst

Dunyoda nima ma'lum

Xalqaro tahlillar.

Fakt	Manba
Ransomware hujumlari +64%; javob berilgan barcha OT ransomware holatlarida jiddiy operatsion uzilish; ko'p kunlik to'xtashlar OT ga xos tiklashni talab qiladi.[1]	Dragos 2026 Year in Review
Global o'rtacha zarar $4,44 mln; sanoat — $5,00 mln; 241 kun aniqlash va cheklash.[2]	IBM Cost of a Data Breach 2025

Bu raqamlarni qanday o'qish kerak

IBM 2026 hisoboti raqamlari manbalarda turlicha keltirilgan ($4,99 mln va $6 mln) — shu sababli 2025 ma'lumoti ishlatildi. O'zbekiston korxonalari bo'yicha bu ko'rsatkich ochiq manbalarda topilmadi — dastlabki baholashda o'lchanadi.

Faktlar manbada qanday berilgan bo'lsa, shunday keltirilgan. Yetkazib beruvchi ma'lumotlari shunday belgilangan va boshqa korxonada kafolatlanmaydi.

03 — Muammo

Tiklashda nima to'xtatadi

Odatdagi bo'shliqlar:

01
Nusxa
PLC dasturlari va SCADA loyihalari zaxiralanmagan.

02
Izolyatsiya
Zaxira asosiy tarmoqda — u ham shifrlanadi.

03
Tartib
Qaysi tizim birinchi tiklanishi yozilmagan.

04
Sinov
Tiklash hech qachon mashq qilinmagan.

Yo'qotishni qanday hisoblash mumkin

To'xtash	`kun × ishlab chiqarish marjasi`
Ma'lumot	`qayta kiritish`
Shartnoma	`kechikkan yetkazish`
Obro'	`mijoz ishonchi`

Formulalar namunaviy; aniq qiymat auditda o'lchanadi.

Rahbar o'ziga beradigan savollar

> Muhim tizimlar ro'yxati bormi?

> PLC dasturlari zaxiralanganmi?

> SCADA loyihalari zaxiralanganmi?

04 — Yechim arxitekturasi

Zaxira xaritasi → izolyatsiya → tiklash tartibi → muntazam sinov

Korxonadagi muhim tizimlar (ERP, MES, WMS, SCADA, PLC dasturlari) ro'yxati, zaxira chastotasi va joyi, tarmoqdan ajratilgan nusxa, tiklash ketma-ketligi va har chorakda tiklash mashqi.

Foydalanuvchilar	Bosh direktor · IT direktor · ASU TP muhandisi · Moliya
Xarita	Tizimlar · Egalari · RTO/RPO
Zaxira	**Chastota** · **Izolyatsiya** · **Shifrlash**
Tartib	**Ketma-ketlik** · **Mas'ullar** · **Aloqa**
Sinov	Chorak · Natija · Tuzatish
Integratsiya	1C · ESF / EDO · Datchik va PLC · Telegram ogohlantirish

Boshqaruv paneli

Tizimlar bo'yicha zaxira holati, oxirgi tiklash sinovi, RTO

Qora qatorlar — MEENTAKA qatlami. Mavjud uskuna va tizimlar saqlanadi; ma'lumot ulardan yig'iladi.

05 — Modullar katalogi

Nima o'rnatiladi

Har bir modul alohida ishga tushadi; paket korxona ehtiyojiga qarab yig'iladi.

Modul	Vazifa	Tayyorlik
Zaxira xaritasi va RTO/RPO	Muhandislik	◐ **Muhandislik imkoniyati**
PLC/SCADA konfiguratsiya zaxirasi	OT	◐ **Muhandislik imkoniyati**
Izolyatsiyalangan saqlash	Hamkor	○ **Ishlab chiqilmoqda**
Tiklash mashqi	Choraklik	◐ **Muhandislik imkoniyati**

● Tijoriy mavjud ◐ Muhandislik imkoniyati ○ Ishlab chiqilmoqda

Korxona tomonidan kerak

- IT direktor
- Tizimlar ro'yxati
- ASU TP muhandisi
- Sinov uchun oyna

Va'da qilinmaydi

- Sertifikatlash, attestatsiya yoki MAI obyektini rasmiy baholash (vakolatli organlar va akkreditatsiyalangan tashkilotlar vazifasi)
- Penetratsion test yoki xakerlik xizmatlari (faqat ruxsat etilgan hamkorlar orqali)
- "100% himoya" yoki hujum bo'lmasligi kafolati
- Yuridik maslahat

06 — Joriy qilish

Kichikdan boshlaymiz, o'lchab kengaytiramiz

Audit → pilot → kengaytirish → obuna. Har bosqich oldingisining o'lchangan natijasiga tayanadi.

1–2 hafta
Zaxira auditi
Aktivlar va jarayonlar.

Natija: xavflar xaritasi.

30 kun
Pilot (1 tizim tiklash)
Bitta sex yoki tizim, 30 kun.

Natija: birinchi natijalar.

2–3 oy
Barcha muhim tizimlar
Butun korxona.

Natija: doimiy jarayon.

Doimiy
Qo'llab-quvvatlash
Oylik hisobot.

Natija: tiklash vaqti trendi.

Muddatlar taxminiy; auditdan keyin aniqlanadi.

O'lchanadigan ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Birlik	Manba
Zaxiralangan muhim tizimlar	%	Xarita
Tiklash vaqti (sinov)	Soat	Mashq
Izolyatsiyalangan nusxa	Bor/yo'q	Audit
Oxirgi sinovdan beri	Kun	Jurnal

07 — Keyingi qadam

Ertaga hujum bo'lsa, qancha vaqtda tiklanasiz

O'n savol. "Yo'q" javoblari — auditda birinchi ko'riladigan joylar.

01 Muhim tizimlar ro'yxati bormi?

02 PLC dasturlari zaxiralanganmi?

03 SCADA loyihalari zaxiralanganmi?

04 Zaxira tarmoqdan ajratilganmi?

05 Tiklash ketma-ketligi yozilganmi?

06 Oxirgi tiklash sinovi qachon bo'lgan?

07 RTO/RPO belgilanganmi?

08 Rahbariyat tiklash vaqtini biladimi?

09 Kiberxavfsizlik uchun mas'ul shaxs tayinlanganmi?

Tiklanish tayyorligi testi

Bitta ishlab chiqarish tizimining zaxira nusxasidan to'liq tiklashni sinab ko'ramiz.

meentaka.uz · info@meentaka.uz · +998 99 321 47 77

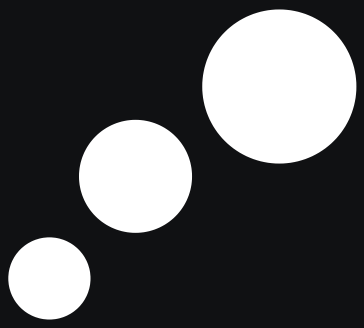
Natijada olasiz

- Aktivlar va xavflar xaritasi
- Ustuvor choralar rejasi
- Loyiha va oylik qo'llab-quvvatlash

Manbalar

1. Dragos 2026 OT/ICS Cybersecurity Year in Review (17.02.2026): 2025-yilda 119 ransomware guruhi 3 300 sanoat tashkilotiga ta'sir qilgan; sanoatga ransomware hujumlari +64%; qurbonlarning uchdan ikki qismidan ko'prog'i ishlab chiqarish; OT da ransomware o'rtacha 42 kun aniqlanmay qolgan, to'liq OT ko'rinishiga ega tashkilotlarda — 5 kun; oshkor qilishdan qurollangan eksploitgacha mediana 24 kun (controleng.com).
2. IBM Cost of a Data Breach 2025 (mart 2024–fevral 2025): global o'rtacha zarar $4,44 mln; sanoat sektorida $5,00 mln; aniqlash va cheklash o'rtacha 241 kun; fishing — eng ko'p uchraydigan hujum vektori (16%).

Hujjat 2026-yil noyabr holatiga ochiq manbalar asosida tayyorlangan. Ma'lumotlar manbada qanday berilgan bo'lsa, shunday keltirilgan. Hujjat huquqiy yoki moliyaviy maslahat emas; rasmiy matnlarni lex.uz va soliq.uz da tekshiring.

MEENTAKA

Nashr etuvchi

© 2026 MEENTAKA. «The Endurance Industrial Technologies» MChJ

Hujjat raqami
MT-KX-02-UZ · 11.2026

Aloqa
meentaka.uz · info@meentaka.uz · +998 99 321 47 77